فضل الصوم في شهر شعبان

ޝަޢުބާންމަހު ރޯދަހިފުމުގެ މަތިވެރިކަން

މިރިސާލާގައި:

- ❖ ޝަޢުބާންމަހުގެ ރޯދަހިފުމުގެ މާތްކަން
- ❖ ޝަޢުބާންމަހުގެ ފަހު ފަނަރަވާގައި ރޯދަހިފުމުގެ ޙުކުމް
- ❖ ޝަޢުބާންމަހުގެ ފަހު ދެދުވަހު ރޯދަ ހިފުމުގެ ޙުކުމް

ޢަދާކުރީ: عبد الرحيم بن محمد المدني

بسم الله الرحمن الرحيم.

الحمد لله رب العالمين و به نستعين. الصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين. أما بعد:

އެންމެހާ ލޯބިވާ މުސްލިމު އަޚުންނާއި އުޚުތުންނަށް. ރަޖަބު މަހަށްފަހުގައި ރަމަޟާން މަހާއި ކައިރިއަށް އޮތް މަހަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަދެއްޖައީމުއެވެ. އެމަހަކީ އެދެމަހާއި ދެމެދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޣާފިލުވެގެންވާ މަހެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިމަހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނަސޭހަތްލިބިގަންނަން ބަލަންޖެހޭ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ އަމަލުފުޅު ބަލައިލުމަށް ގޮތަކީ ކޮބައިކަމާއި އެކަލޭގެފާނުން މިމަހުގައި ސުންނަތްކަމާ ބައްލަވައިފައިވާ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ދަސްކުރަން ޖެހޭނެއެވެ. އެގޮތުން މިރިސާލާގައި ޝަޢުބާންމަހު ރޯދަހިފުމުގެ މާތްކަމާއި އަދި އެކަމުގެ ޙުކުމްތަކުގެ ވާހަކަ މިރިސާލާގައި ބަޔާނާއި ހިމެނެއެވެ.

ޝަޢުބާންމަހު ރޯދަހިފުމުގެ މާތްކަން.

އުސާމާ ބިން ޒައިދު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

قلت يا رسول الله: لم أرك تصوم من شهر من الشهور ما تصوم من شعبان؟ قال : ((ذاك شهر تغفل الناس فيه عنه، بين رجب ورمضان، وهو شهر ترفع فيه الأعمال إلى رب العالمين، وأحب أن يرفع عملي وأنا صائم)) (رواه النسائي وحسنه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب)

މާނައީ: "އުސާމާ ބިން ޒައިދުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވައެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވީމެވެ.

އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު ޝަޢުބާން މަހު ރޯދަހިއްޕަވާ ފަދައިން އެހެން މަހެއްގައި ރޯދަހިއްޕަވާތީ ތިމަންކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައި ނުގަންނަވަމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "އެމަހަކީ ރަމަޟާން މަހާއި ރަޖަބު މަހާއި ދެމެދުގައިވާ، އަދި އެމަހަކީ މީސްތަކުން އެމަހެއްގައި ޣާފިލުވެފައިވާ މަހެކެވެ. އަދި އެމަހަކީ މީސްތަކުންގެ ޢަމަލުތައް ރައްބުލް ޢާލަމީންގެ ހަޟްރަތަށް އުފުއްލެވޭ މަހެކެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ޢަމަލުފުޅުތައް ތިމަންކަލޭގެފާނު ރޯދަރައްން ހުއްޓާ އުފުއްލެވުމަށް ތިމަންކަލޭގެފާނު ލޯބިކުރައްވަމެވެ."

އެކަލޭގެފާނު އެމަހުގެ ރޯދަހިއްޕެވުމަން ސަބަބުކަން ދެއްވާ މިންވަރު ހާމަވެގެންދަނީ މުއުމިނުންގެ މައިކަނބަލުންތައް ކަމަނާ އެކަލޭގެފާނުގެ މާތް އަނބިއަނބިކަނބަލުންގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން އައިސްފައިވާ ޙަދީޘްފުޅުތަކުންނެވެ. އެކަނބަލުން ރިވާކުރައްވާ ގޮތުގައި އެކަލޭގެފާނު މުޅި ޝަޢުބާންމަހުގައި އެއްކޮށް ކަހަލަ ގޮތަކަށް ރޯދަހިއްޕެވިއެވެ. ނަމަވެސް ރޯދަމަސް ނޫން އެހެންމަހެއްގައި މަސްފުރިހަމަކޮށްދުން ރޯދަ ނުހިއްޕަވައެވެ. އަދި ބައެއް ރިވާޔަތްތަކުގައި އެއްކޮށް ރޯދަ ހިއްޕެވި ކަމަށްވެސް ވެއެވެ.

އުއްމުލް މުއުމިނީން ޢާއިޝަތު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ ރިވާކުރައްވައެވެ.

(كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ لَا يُفْطِرُ وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ لَا يَصُومُ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ إِلَّا رَمَضَانَ وَمَا رَأَيْتُهُ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ) رواه البخاري في صحيحه: (1868)، و مسلم في صحيحه: 782

މާނައީ: " ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ތިމަންކަލަމަނާމެން އެކަލޭގެފާނު ދެން އެއްވެސް ދުވަހެއްގައި ރޯދަ ދޫނުކުރައްވާނޭ ބުނާ މިންވަރަށް ރޯދަ ހިއްޕަވައެވެ. އަދި ދެން ދުވަހަކުވެސް ރޯދައެއް ނުހިއްޕަވާނޭ ބުނާ މިންވަރަށް ރޯދަ ނުހިއްޕަވައި ހުންނަވައެވެ. އަދި ރޯދަމަސްމެނުވީ އެހެން މަހެއްގައި އެކަލޭގެފާނު އެއްކޮޅު މުޅި މަހުގައި ރޯދަހިއްޕަވާތީ ތިމަންކަލަމަނާ ދެކިފައެއް ނުވަމެވެ. އަދި ޝަޢުބާން މަހަށްވުރެ ގިނައިން ރޯދަހިއްޕަވާ އެހެން މަހެއްވެސް ތިމަންކަލަމަނާ ދެކިފައެއް ނުވަމެވެ."(ބުޚާރީ އަދި މުސްލިމް)

އަދިވެސް އެކަމަނާ ރިވާކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(لَمْ يَكُنْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ شَهْرًا أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ) رواه البخاري في صحيحه: 1869 و في رواية لمسلم (**كان يصوم شعبان إلا قليلا**)

މާނައީ: "ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޝަޢުބާން މަހަށްވުރެ ގިނައިން އެހެން މަހެއްގައި (އެބަހީ ސުންނަތް ރޯދަ) ރޯދަ ނުހިއްޕަވައެވެ. ފަހެ މުޅި ޝަޢުބާން މަސް އެއްކޮޅު އެކަލޭގެފާނު ރޯދަ ހިއްޕަވައެވެ."

އަދި މުސްލިމުގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. "މަދު ދުވަސްކޮޅެއްގައި މެނުވީ މުޅި ޝަޢުބާން މަސް އެއްކޮޅު އެކަލޭގެފާނު ރޯދަ ހިއްޕަވައެވެ."

ފަހެ މިދެ ޙަދީޘުން މިމަހުގައި ރޯދަހިފުން ގިނަކުރުމަކީ ސުންނަތްވެގެންވާ ކަމެއްކަމަށް ދަލީލުކުރެއެވެ. އެއީ ސުންނަތް ވެގެންވާ ރޯދަހިފުން ދަލީލުކުރެއެވެ. ފަހެ އެގަދަރިން ރޯދަހިފުން

ގިނަކުރުމުގެ ސަބަބު ޞަޙީގައިވާ އުސާމާ ބިން ޒައިދު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ޙަދީޘުން އެނގިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

އިބްނު ޢަބްދުލް ބައްރު ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ. " ރަމަޟާން މަހުގައި ހިފާ ރޯދަ މެނުވީ އެހެން މަސްތަކުގައި ހިފާ ރޯދައިގެ ސުންނަތްތެރިކަމާ މުސްތަޙައްބުކަމާ ވެގެންވާ ރޯދައެވެ. ފަހެ ރޯދަހިފުމަކީ ސުންނަތެކެވެ. އަދި ހެޔޮކަމެއްކަމާ ބަރަކާތެވެ. އަދި އަޖުރުގެކަމެވެ. ފަހެ ރޯދަހިފުން އެއީ މީހާ މަދުކުރާނެކަމެކެވެ. ފަހެ ގިނައިން ހިފުމަކީ އެއީ މީހާ ގިނަކުރާނެކަމެކެވެ." التمهيد (21/164)

އުއްމު ސަލަމާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ ރިވާކުރައްވައެވެ.

(مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ إِلَّا شَعْبَانَ وَرَمَضَانَ). رواه الترمذي: 736 و النسائي: 2352.

މާނައީ: "އުއްމު ސަލަމާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ ރިވާކުރައްވައެވެ. ޝަޢުބާންމަހާއި ރޯދަމަހާއި މެނުވީ ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ދެމަސް ޖެހިޖެހިގެން ރޯދަހިއްޔަވާތީ ތިމަންކަމަނާ ދެކިވަޑައި ނުގަންނަވަމެވެ."

ޞަޙީގައިވާ އުސާމާ ބިން ޒައިދު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ޙަދީޘުން ޝަޢުބާން މަހު ރޯދަހިފުން ގިނަކުރުމުގެ **ޙިކުމަތެއްވާކަން** އެނގެއެވެ. އެއީ:

ހ. އެމަހަކީ ރަމަޟާންމަހާއި ރަޖަބު މަހާއި ދެމެދުގައިވާ މީސްތަކުން އެމަހަކާއި ދުރުގައި ޣާފިލުވެރިވާ މަހެއްކަމުގައި ވުމެވެ.

ށ. މީސްތަކުންގެ އަމަލުތައް ރައްބުލް އާލަމީންގެ ހަޟްރަތަށް އުފުއްލެވި ހުށަހެޅޭ މަހަކީ މިއީކަމެވެ.

އަދި މިމަހުގެ ނޮތަރިތާއި އުފެދުނުވިސް ކަންކަމާއި ދޯ ބުރުކަތްތައް:

މުޢާޛު ބިން ޖަބަލު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

قال النبي صلى الله عليه وسلم: ((يطلع الله إلى جميع خلقه ليلة النصف من شعبان فيغفر لجميع خلقه إلا لمشرك أو مشاحن)) [رواه الطبراني وابن حبان وهو حديث صحيح].

މާނައީ: "ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ވިދާޅުވިއެވެ. "ﷲ ތަބާރަކަ ވަތަޢާލާ އެއިލާހުގެ ހުރިހާ ޚަލްޤުތަކުންގެ މައްޗަށް ޝަޢުބާން މަހުގެ ދެބައިވާ ރޭ ފާޅުވެގެން ހުރިހާ ޚަލްޤުތަކުންގެ މައްޗަށް ފާފަ ފުއްސަވާނެއެވެ. ޝިރުކު ކުރާ މީހާއާއި އަދި އެހެނުންގެ ދުޝްމިނު ޙަސަދައާއި ގުޅުން ކަނޑާލާމީހާއާ މިދެ ފިޔަވައެވެ."

(އިމާމު އަލްބާނީ ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވަނީ އެއީ މުސްލިމުންގެ ޖަމާޢަތުން ޞައްޙަވެފައިވާ ޙަދީޘެއްކަމުގައެވެ)." (ރިވާކުރެއްވީ ތަބަރާނީ އަދި އިބްނު ޙިއްބާން، ޞައްޙަ ޙަދީޘެއް)

މިޙަދީޘުން މުހިންމު ހަތަރުކަމެއް އަހަރުމެންނަށް އެނގިގެން ދެއެވެ.

1. ހަމަކަށަވަރުން ޝިރުކު ކުރާ މީހާ މެނުވީ ހުރިހާ ފާފައެއް ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ފުއްސަވައެވެ. އޭ އަޅާއެވެ. މިބާގެ ނަފުސު ވަނީ ޝިރުކުން ސަލާމަތްވެގެން ކަމަށް ހިނުކުރާނެވެ. އަދި ޝިރުކަކުން ނުވެއްޖޭން ކަމަށްވެސް ހިނުކުރާނެވެ. އެހެނީ ފުޤަހާއުގައި ޝިރުކުތަކެއް ވަނީ ސިއްރާއި ފާޅުގައި ފެތުރިފައެވެ. މިސްތަކުންނަން ފޮތިކުރުމާއި ބޯފުސްބުމާއި ނަފުރު ބުނުމާއި ކަފިލުމާއި މިފަދަ ކަންކަން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ހާއްސަވެގެންވާ ކަންތައްތަކުގައި މަޚްލޫޤުންނާއި އެއްވަރު ކުރުވުމުގެނަމަ ފަހަ ޝިރުކުގެ ތެރެއަށް ވަދެވޭނެއެވެ. ނަޢޫޛުބިﷲ

2. މިބާގެ އަޅާއާއި ގުޅުން ކަނޑާލުން އަދި މިސްތަކުންގެ ބުނުގައި ރުއިވެރިކަން ފެތުރުން. ހަމަކަށަވަރުން މިކަހަން އަރައިގަނެފައިވާނަމަ އެކޮ އެބައިމީހުން މިމަތިވެރި ނަޞީބުން މަހުރޫމު ވެގެންދައެވެ.

3. މިކޮ ބައެއް މީހުން ހަފުލާތައް ބާއްވައި ޖަލާލީ ހަދައިގެން މިރުއަރަން ހާއްޞަކޮށް ނަމާދުކޮށް ހަދައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއީން އެއްވެސް ކަމަކީ ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމުގެ ކިބައިން ސާބިތުވެގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި ޞަޙާބީ ބޭކަލުން ނުކުރައްވާ ތަނުގައި އެބޭކަލުންގެ ފަހުން އައި ތާބިޢީ ބޭކަލުންވެސް ކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. މީއީ ބިދުޢަވެގެންވާ ބިދުޢައެކެވެ. ކޮންމެ ބިދުޢައަކީ މަގު ފުރެދުމެކެވެ. އަދި ކޮންމެ މަގުފުރެދުމެއް ވަނީ ނަރަކައިގައެވެ. މިކަމުން ރައްކާތެރިވުމުގެ ހެޔޮ ތަޢުލީމު ދެއްވާށެވެ.

ފަހެ ރަސޫލާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ބަޔާންކުރައްވާ ބަސްފުޅެއްގައި މާނައީއެވެ. "މިމަންކަތްތެރިކަމުގެ ސުންނަތުން ސާބިތުނުވާ ކަމެއް ކުރާނަމަ އެކަމެއް ފެނީ ރައްދުކުރެވިގެންނެވެ." ރިވާކުރެއްވީ މުސްލިމް.

4. ޝަޢުބާން މަސް ދެބައިވުމުން ރޯދަ ނުހިފުން.

ފަހެ ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްކުރެއްވިކަމުގައިވެއެވެ.

(إِذَا انْتَصَفَ شَعْبَانُ فَلَا تَصُومُوا) رواه أبو داود في سننه: 2337

ޙަދީޘްގެ މާނައިގެ ތަރުޖަމާއީ:" ފަހެ ޝަޢުބާން ދެބައިވެއްޖެނަމަ (ރޯދަމަސް އަތުވެއްޖައުމަށް ދާންދެން) ރޯދަނުހިފާ ހުރިކަމެވެ."

އިބްނު ޢަބްދުލްބައްރު ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "އިބްނު ޢައްބާސް އަދި ސަލަފުންގެ ބައެއް ބޭކަލުން ރަމަޟާން މަހާއި އަދި ޝަޢުބާން މަސް ވަކި ކުރުމަށްޓަކައި ދުވަހެއް ނުވަތަ ދެދުވަސް ރޯދަ ވިއްލުމަކީ މުސްތަޙައްބު ކަމެއްކަމަށް ދެކެވަޑައިގެންނެވެ. އެއީ ފަރުޟު ނަމާދާއި ސުންނަތު ނަމާދު ބަހަކުން ނުވަތަ ތެދުވުމަކުން ނުވަތަ ހިނގުމަކުން ނުވަތަ ކުރިޔަށް ފަހަތަށް ނުވަތަ ކުރިޔަށް ޖެހިލުމިގެން ވަކިކުރުން މުސްތަޙައްބު ފަދައިން ދެކެވަޑައިގެންނެވެ." الاستذكار (3/371)

އިބްނު ރަޖަބު ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

"ފަހެ މިޙަދީޘް ޞައްޙަ ކަމަށް ދެކިލައްވާ ބޭފުޅުންގެ ގޮތުގައި ނަހީއެވަނީ އާދަކޮށް ރޯދަ ނުހިފާ މީހުންގެ މައްޗަށެވެ. ފަހެ އާދަކޮށް ޝަޢުބާންގެ ދެވަނަ ފަނަރަދުވަހުގައި ރޯދަ ހިފާނަމަ އެކަމުގައި މައްސަލައެއްނެތެވެ. " [انظر: فتح الباري لابن حجر 4/215].

ފަހެ މިޙަދީޘް ޞައްޙަ ކުރައްވާފައިވާ ޢިލްމުވެރިންގެ ތެރޭގައި އިބްނު ޙިއްބާން، އަބޫ އަވާނާ، ތިރްމިޛީ، އިބްނު ޙަޒްމް، އަޙްމަދު ޝާކިރު އަދި ބިން ބާޒު ރަޙިމަހުމުﷲ ޖަމީޢަން. ހިމެނެއެވެ.

ނަމަވެސް ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި އާންމުކޮށް ހިފާނަމަ ފަހު ބައިގައިވެސް ރޯދަހިފޭނެއެވެ. އަދި ހޯމަ ބުރާސްފަތީގެ ރޯދައާއި އަދި ތޭރަ ސާދަ ފަނަރަވައިގެ ރޯދަވެސް ހިފޭނެއެވެ. والله أعلم

އަދި ފަހު ފަނަރަވައިގައި ރޯދަ ހިފޭނެކަމަށް އަދި މަތީގައިވާ ޙަދީޘް ސަޙީޙުކަމަށްވާ ޢިލްމުވެރިން ގެންނަވަނީ އަންނަނިވި ޙަދީޘެވެ.

ނަބިއްޔާ ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(لَا تَقَدَّمُوا رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ إِلَّا رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمًا فَلْيَصُمْهُ).رواه مسلم في صحيحه: 1082.

މާނައީ: "ތިޔަ ރަމަޟާނުގެ އެއްދުވަސް ނުވަތަ ދެދުވަސް ކުރިން ރަމަޟާނާގުޅުވާ ރޯދަ ނުހިފާށެވެ. ތިޔަ އާންމުކޮށް ރޯދަ ހިފާ މީހާ (އެބަ ހިފުމަކީ އޭނާ ރޯދަ ހިފާ ދުވަހާއި ދިމާވެއްޖެނަމަ) އެބަ އޭނާ ހިފާށެވެ".

މި ޙަދީޘް ވަރުގަދަ ވެފައި އަދި ފަހު ފަނަރަވައިގައި ރޯދަހިފޭނެކަން ދަލީލުކުރެއެވެ.

ޝަޢުބާން މަހުގެ ފަހު ދުވަހު ނުވަތަ ރޯދަމަހުގެ ކުރީދުވަހު

ރޯދަހިފުމުގެ ހުކުމް.

ރޯދަމަސް އަންނަ އިރު ރޯދަކުރީން އަންނަ ދުވަސްތަކުގައި ރޯދަހިފުމުގެ ހުކުމާއި އަދި ރޯދަމަހާއި ގުޅުންހުރި ކަންކަން އަންގައިދީ ވަރަށް މުހިންމުކަމުގެކަމެވެ. އެގޮތުން ތިރީގައި މިވަނީ އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގެން ޖެހޭ މައްސަލަތައްކަމެވެ.

ރޯދަމަސް ފެށުމުގެ ކުރީ ދުވަހު ރޯދަ ނުހިފުމަށް ނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ އިރުޝާދުދެއްވައިފައިވުން ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(لَا تَقَدَّمُوا رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ إِلَّا رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمًا فَلْيَصُمْهُ)

رواه مسلم في صحيحه: 1082.

މާނައީ: "ރޯދަމަސް ކުރިން އެއްދުވަހު ނުވަތަ ދެދުވަހު ރޯދަހިފުން އިސްނުކުރާށެވެ. އެދުވަހު ރޯދަހިފާމީހާ މީހާގެ ރޯދައެއް(އެދުވަހާ ދިމާވެއްޖެނަމަ) ފަހެ އެމީހަކު ރޯދަހިފާށެވެ."

އެއީ ރޯދަ ފެށުމުގެ ކުރީ ދުވަސްވަރެވެ. މިސާލަކަށް ރޯދަމަސް ފެށުނީ ހުކުރު ދުވަހު ކަމުގައިވާނަމަ ބުރާސްފަތި ދުވަހާއި އަދި ބުދަ ދުވަހެވެ. މިގޮތުން ބުރާސްފަތި ދުވަހަކީ ޝައްކުގެ ދުވަހެވެ. އެދުވަހަށް ހަނދު ބެލޭ ދުވަހެވެ. ހަނދު ނުފެނިއްޖެނަމަ އެދުވަހު ރޯދަހިފުމަކީ ނުވާނެއެވެ. ހަނދު ފެނިއްޖެނަމަ ރޯދަހިފާނެއެވެ. ޝައްކުގެ ދުވަހު ބުނެވިފައި އެކަމުގެ މައްސަލައެވެ. އެދުވަހު ރޯދަހިފުމަކީ ހުއްދަވެގެންނުވާ ކަމެއްކަމުންނެވެ.

އެހެންކަމުން ހަދީޘް އިޝާރާތްކުރަނީ މި ހަދީޘްގެ މުރާދުގައި ރޯދަމަސް އައުމުގެ ކުރީ ދުވަހު ރޯދަހިފުން ހަރާމްކަމަށް ވިދާޅުވެއެވެ. އެގޮތަށްވެސް އިމާމު ނަވަވީ ބަޔާނެއް މުސްލިމުގައި

ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން އެދެދުވަހު ރޯދަހިފުން އަންނަނީ އަންނަނިވި ތިންގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

ފުރަތަމައީ: ރަމަޟާންމަހުގެ ރޯދަކަމަށް ދެކިގެން އެއްދުވަސް އަދި ދެދުވަސް އިސްކޮށް ރޯދަހިފުމެވެ. މި ހަދީޘްގައި ނަހީ އައިސްފައިވަނީ މިކަމަށެވެ. މިފަދައިން ރޯދާ ޝައްކާއިން ކަންތައް ކޮށްނުވެއެވެ. އެއްވެސް ހާލެއްގައި މިފަދައިން ކަންކުރުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. ރޯދަހިފުންވަނީ ހަނދުފެނުމުންނެވެ. އަދި 30 ވަނަ ދުވަހަށް ހަނދު ނުފެނިއްޖެނަމަވެސް ޝައުބާން މަހުގެ ތިރީސް ހަމަކުރުމެވެ.

ދެވަނައީ: ނަދުރު ރޯދައާއި ރޯދަމަހުގެ ނުހިފިހުރި ޤަޟާކުރަން ޖެހޭ ރޯދަ އަދި ކައްފާރާ ރޯދަފަދަ ރޯދަހިފުން ހުއްދަވެގެންވެއެވެ.

ތިންވަނައީ: ސުންނަތް ރޯދަހިފުމެވެ. ސުންނަތް ރޯދަހިފުން ދެބަޔަކަށް ބެހެއެވެ. ހ. ސުންނަތް ރޯދައަކީ ކުރިން ހިފުމުން އައި ރޯދައަކާއި މިދުވަސް ދިމާވާނަމަ، މިސާލަކަށް ހޯމަ ބުރާސްފަތި، ދުވަހުން އެއްދުވަހު ހިފާ ރޯދަ ނުވަތަ ޝައުބާން މަހު ކުރީކޮޅުން ފެށިގެން ހިފުމުން އަންނަ ނަމަ މިރޯދަ ހިފުން ހުއްދަވެގެންވެއެވެ. އެކަމުގައި މައްސަލައެއްނެތެވެ. މަތީގައިވާ ހަދީޘްގެ ފަހުކޮޅުގައި އެބުނަނީ މިވާހަކައެވެ.

ނ. ސުންނަތް ދެކެ ހިފުން ކުރިން ނުހިފާ ހުރެ މިދުވަހު އުކާލި ހިފުން ނުވަތަ ދެކޮޅާއި
ހިފުން މިގޮތަށް ދެކޮޅުހިފުން މި ބަރީތްގެ ތަރުތީން ނަހިވީގެންވެއެވެ. އެފަދައިން އުޅަނީ އަޅުން
ދެކޮޅުހިފުން ފެތުންކަމުގައި ބަރީތްގެ ޝަރީޢަތުގައި އިޖްމާޢުވެރިން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ނިންމުން

އާ ހެޔޮކަމުގެ އަގާއެވެ. ވީމާ މިހެޔޮކަންތަށްތަށް ފަތުރާކަން އަދި އަމަލުކުރަން އަދި އެހެންމީހުންނަށް ދެކުޅުކުރުމަށް ބައެއްކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންވެސް ޖެހެއެވެ؟ ރަސޫލުالله ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ބަޔާންކުރައްވާފައި ވެއެވެ. (مَنْ دَلَّ عَلَى خيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِه) رواه مسلم في صحيحه: 1893

މާނައީ: "ހެޔޮ ކަމަކަށް މަގު ދައްކައިދިނުމީހާއަށް އެކަން ކުރި މީހާ ފަދައިން އާސާރާން ޘަވާބު ލިބޭ ހުށްޓެވެ."

ވީމާ ޝައިޚު ކަންތައްގެން ނަމަވެސް ދަރުމަތްތެރިންނަށް ދެކުޅުކުރިމަގެން ނަމަވެސް މި ރިސާލާ ދެކުޅުކުރިމަގެން ޝައިޚާން މަގުގެ ދެކޮޅުގެ ހެޔޮކަމުން ބައެއް މަގުދައްކައިދީން މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ލިބިގަތުން ޖެހޭގޮތެވެ؟ ދުޢާއަކީ الله ތަޢާލާ މަގަން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެނަށް ތައުފީގު ދެއްވުމެވެ. އާމީން

والله أعلم، و صلى الله وسلم علي نبينا و قدوتنا محمد و على آله و صحبه.

سبحانك اللهم و بحمدك و استغفرك و أتوب إليك. لا إله إلا أنت

المصادر والمراجع

1. މިލިޔުމުގެ މައިގަނޑު އަސްލަކީ ސަޢޫދީ އަރަބިއްޔާގެ ޚާދިމުލް ޙަރަމައިން މިސްކިތުގައި ދެއްވާ ދަރުސް ތަރުޖަމާކުރެވިފައިވާ ލިޔުމެކެވެ.
2. لطائف المعارف لابن رجب رحمه الله.
3. شرح صحيح مسلم للنواوي رحمه الله.
4. މިޒަމާނުގެ ބައެއް ޢިލްމުވެރިންގެ ދަރުސްތަކާއި ލިޔުންތަކުން ނަގައިފައިވާ އިސްލާމީ މަޢުލޫމާތު ބައިވަރު ޝަރީޢަތުގެ ދަލީލުތަކާއެކު.